

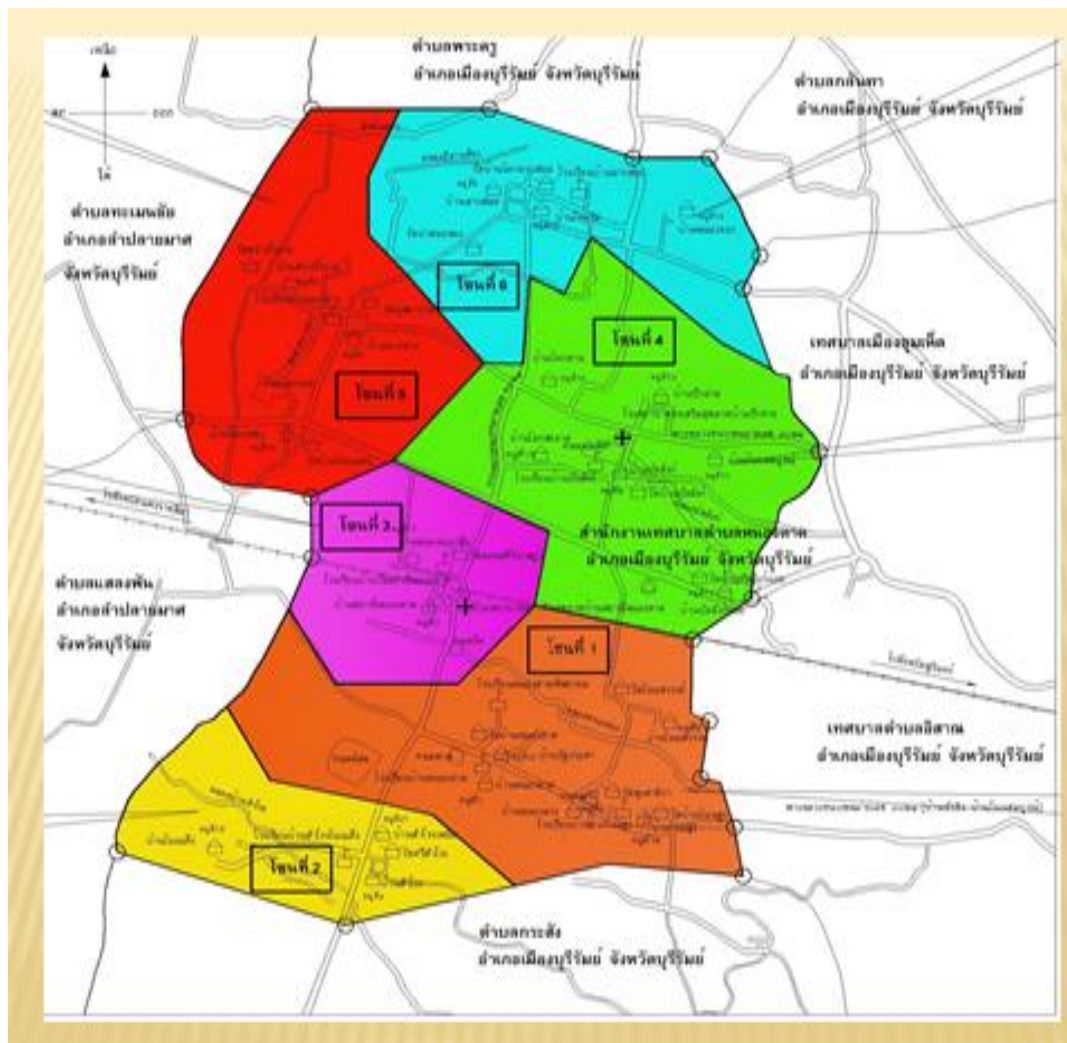
บทที่ 4

บริบทของเทศบาลตำบลหนองตาด

4.1 ด้านกายภาพ

เดิมตำบลหนองตาดเดิมขึ้นกับ ตำบลบ้านบัว ต่อมาเพื่อความสะดวกทางการปกครองจึงได้แยกจากตำบลบ้านบัวโดยใช้ชื่อว่า ตำบลหนองตาด กำนันคนแรกชื่อ นายส่วน คำชะนาม กำนันคนปัจจุบันชื่อ นายธีระศักดิ์ ทองทรวง ตำบลหนองตาด เป็น 1 ใน 19 ตำบลของอำเภอเมืองบุรีรัมย์ สำนักงานเทศบาลตำบลหนองตาด ตั้งอยู่บ้านบัลลังก์น้อย หมู่ที่ 14 ตำบลหนองตาด อำเภอเมืองบุรีรัมย์จังหวัดบุรีรัมย์ 31000 ห่างจากศาลากลางจังหวัดบุรีรัมย์ ประมาณ 8 กิโลเมตรลักษณะพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาด เป็นที่ราบสูง ลักษณะเป็นที่ราบลุ่ม พื้นที่เหมาะการทำนา และมีพื้นที่สำหรับการปลูกป่าชุมชนประมาณ 2,500 ไร่พื้นที่ว่างเปล่าของตำบลประมาณ 2,000 ไร่เหมาะแก่การพัฒ นาและลงทุนอุตสาหกรรม แต่ละหมู่บ้านมีระยะห่างกันใช้เวลาเดินทาง ประมาณ 15 นาที

อาณาเขตทิศเหนือ ติดต่อกับ ตำบลพระครู อำเภอเมืองบุรีรัมย์ ทิศใต้ติดต่อกับ ตำบลกระสัง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ ทิศตะวันออกติดต่อกับ ตำบลชุมเห็ด และเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมืองบุรีรัมย์ ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลแสลงพัน อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ เทศบาลตำบลหนองตาด มีพื้นที่ทั้งหมด 27,719 ไร่ หรือประมาณ 44.53 ตาราง

4.2 สภาพเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว

ประชากรเทศบาลตำบลหนองตาดส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาทำไร่ ทำให้ตำบลหนองตาดเป็นตำบลที่เด่นในเรื่องเกษตรกรรม ซึ่งเป็นการสืบทอดต่อกันมาเป็นชุมชนที่มีความพอเพียงและมีความช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อกันยังคงยึดวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย เทศบาลตำบลหนองตาดเล็งเห็นถึงความสำคัญในการส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชนในตำบลไม่ว่าจะเป็นการฝึกอบรมการศึกษาดูงาน และการสนับสนุนงบประมาณเพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็งโดยให้ประชาชนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์จึงทำให้เกิดกลุ่มงานต่างๆ ขึ้นมากมาย ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเกษตรอินทรีย์ กลุ่มทอผ้าไหม กลุ่มจักสาน กลุ่มทอเสื่อกก เป็นต้น เทศบาลตำบลหนองตาด ได้มีการปรับปรุงแหล่งน้ำหนองโสน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิชาการเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้เกษตรอินทรีย์เป็นตัวอย่างเป็นต้นแบบของการทำการเกษตรแบบปลอดภัย

4.3 สภาพสังคมวัฒนธรรม

เนื่องจากบรรพบุรุษของชาวเทศบาลตำบลหนองตาด มีการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวอีสาน โดยชาวบ้านยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมอีสานตามฮีต 12 คอง 14 โดยมีบุญประเพณีในด้านต่างๆ เช่น บุญคูณลาน บุญข้าวจี บุญมหาชาติ บุญสงกรานต์ บุญออกพรรษา บุญกฐิน บุญเข้าพรรษา เป็นต้น ภาษาที่ใช้ในพื้นที่จะเป็นภาษาอีสาน

4.4 ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งประโยชน์

เทศบาลตำบลหนองตาด เป็นพื้นที่เกษตรกรรมแต่ยังขาดแคลนน้ำเนื่องจากเป็นพื้นที่แห้งแล้ง และแหล่งประโยชน์ในพื้นที่ตำบลหนองตาด ดังนี้

1. โรงเรียนหนองหนองตาดพิทยาคม
2. โรงเรียนบ้านหนองตราด
3. โรงเรียนบ้านมาบสมอ
4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3 แห่ง
5. วัด 15 แห่ง
6. ศาลาประชาคม 22 แห่ง
7. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองตาด 2 แห่ง
8. แหล่งน้ำสาธารณะ 27 แห่ง
9. ประปาหมู่บ้าน 22 แห่ง
10. โรงเรียนวัดบ้านบัลลังก์
11. โรงเรียนบ้านนากลาง
12. โรงเรียนบ้านสำโรงโนนเค็ง
13. โรงเรียนบ้านม่วงโนนสูง
14. โรงเรียนวัดสถานีหนองตาด

4.5 สภาพการเมืองการปกครอง

เป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการปกครองตามระบบของทางราชการ สถานการณ์ทางการเมืองการหาเสียงเลือกตั้งในการเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการปกครองตามระบบของทางราชการสถานการณ์ทางการเมืองการหาเสียงเลือกตั้งในการเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล และผู้บริหารมีการหาเสียงเป็นไปตามระบอบประชาธิปไตย และระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมการเลือกตั้งมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมามีคิดเป็นร้อยละ 65 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยมีนายณรงค์ ประพิณ เป็นนายกเทศมนตรีตำบลหนองตาด นายธีระศักดิ์ ทองทรง เป็นกำนันตำบลหนองตาด และมีผู้นำทั้ง 22 หมู่บ้าน สร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลตำบลหนองตาดสู่เป้าหมายเดียวกัน คือ ความกินดีอยู่ดี ของประชาชน ทำให้ชุมชนเข้มแข็งด้วยทุนทางสังคมของแต่ละชุมชน

4.6 การจัดการตนเองของตำบลหนองตาด

ตำบลหนองตาด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ มีประสบการณ์ในการจัดการตนเอง โดยใช้แนวคิดที่จะพัฒนาชุมชนโดยการขับเคลื่อนชุมชนโดยชุมชน ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม มุ่งเน้นการพัฒนาความเป็นอยู่ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินดังคติที่ว่า “ถูกต้อง กว้างไกล ทันใจประชาชน” มุ่งเน้นประโยชน์สุขของประชาชน โดยนำหลักของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) มาใช้ในการบริหารองค์กร เน้นการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยสร้างการมีส่วนรวม การเสริมความเข้มแข็งภาคประชาชนด้วยการหนุนการทำงานของกลุ่ม และแหล่งเรียนรู้และเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่การพัฒนาส่งเสริม สนับสนุนกระบวนการบูรณาการงานร่วมกัน อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดศักยภาพที่ใช้ประโยชน์ในการจัดการตนเองของตำบลหนองตาด ประกอบด้วย แหล่งประโยชน์ทางกายภาพ และโครงสร้างองค์กรหลัก ในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลตำบลหนองตาด องค์กรภาคประชาชน องค์กรปฏิบัติการ เช่น แกนนำ ผู้ใหญ่บ้าน โรงเรียน โรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สาธารณสุขรัฐ และองค์กรของอำเภอ เช่น พัฒนาการอำเภอ ปศุสัตว์อำเภอ สถานีตำรวจภูธรเมืองบุรีรัมย์ ฯลฯ ทำงานร่วมกันพัฒนา ให้การสนับสนุนการพัฒนา และมีหน่วยงานภายนอก

4.7 บริบทของพื้นที่ศึกษา

4.7.1 สำนักสงฆ์หนองโสน

สำนักสงฆ์ "หนองโสน" เป็นสำนักสงฆ์ซึ่งสถานที่ที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน ตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษและในปัจจุบัน ได้มีการรวมกลุ่มอาชีพของชุมชนที่ทำอาชีพเกษตรกรรมโดยอาศัยแหล่งน้ำหนองโสนแห่งนี้ ทำการเกษตรหลังฤดูเก็บเกี่ยวจนเป็นที่มาของกลุ่มโครงการต้นแบบเกษตรอินทรีย์ สำนักสงฆ์หนองโสน ตำบลหนองตาต อำเภอมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปัจจุบัน ทางกลุ่มเกษตรอินทรีย์สำนักสงฆ์หนองโสน หมู่ 1 ต.หนองตาต อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์ ได้จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ โดยมีสมาชิกทั้งหมด 7 ครัวเรือน

1. สถานการณ์

1.1 สถานการณ์ในอดีต

1. พระสงฆ์เจ้าสำนักเป็นผู้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้
2. เริ่มจากปลูกต้นมะนาว 30 ต้น
3. ปลูกพืช ผัก ไม่กี่ชนิด ปลูกไว้กินเอง
4. ปลูกพืชผักแล้ว ไม่มีเวลารดน้ำ จึงคิดหาวิธีการที่จะช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น
5. มีการบริหารจัดการเองทุกอย่างไม่ได้จ้างใคร เช่น งานก่อสร้าง การทำแผงโซลาเซลล์ การปลูกพืช ผัก เป็นต้น

1.2 สถานการณ์ปัจจุบัน

1. มีการตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ โดยใช้ชื่อศูนย์ว่า “สวนเกษตรลิ้มแล้ง”
2. มีวิธีแก้ไขปัญหการไม่รดน้ำต้นไม้โดยใช้ระบบส่งน้ำ
3. มีการสอนวิธีการปลูก พืช ผัก แก่ผู้สนใจ
4. มีการเผยแพร่ พืชผักลิ้มแล้งต่างๆ โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย
5. มี พืช ผัก รวมถึงต้นไม้ต่างๆหลากหลายชนิด
6. มีการจัดจำหน่ายตามตลาดนัดหมู่บ้านหรือหมู่บ้านใกล้เคียง
7. มีพ่อคนกลางมารับซื้อจากศูนย์
8. มีการริเริ่มปลูกต้นผักหวานใส่กระถาง

2. ปัญหาและอุปสรรค

1. ปัญหาการลดน้ำต้นไม้ เป็นปัญหาที่สำคัญ
2. ปลุก พืช ผักแล้ว ชาวผู้ดูแลการรดน้ำต้นไม้
3. พืช ผัก เช่น มะนาว ที่ปลุก เกิดใบหยิกงอ
4. ไม่มีหน่วยงานทางการศึกษาเข้ามาให้ความรู้
5. ขาดงบประมาณในการบริหารจัดการที่เพียงพอ

3. ชนิดพืชผักที่ปลุก

1. มะนาว 30 ต้น
2. แตงโม 5 แปลง
3. ผักหวาน 40 ต้น
4. แก้วมังกร 30 ต้น
5. แคนตาลูป 4 แปลง
6. กัลย 25 ต้น
7. ผักสวนครัวต่างๆ อย่างละ 5-6 แปลง

4.7.2 บ้านโนนสวรรค์

บ้านโนนสวรรค์ หมู่ที่ 9 ตำบลหนองตาต อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งในเขตเทศบาลตำบลหนองตาต ที่มีกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกผักปลอดสารพิษรายย่อยจำนวน

สมาชิก 5 ครัวเรือน ได้ปลูกผักเพื่อไว้กินเอง ที่เหลือจำหน่ายบ้าง ซึ่งประเภทของผักที่ปลูกและกระบวนการปลูกผักปลอดสารพิษ มีดังนี้

1. พืชผักที่ปลูก

1. ผักหวาน 40 ต้น
2. แดงไทย 13 แปลง
3. มะพร้าวหอม 30 ต้น
4. ผักสวนครัวต่างๆ อย่างละ 7-8 แปลง

2. สถานการณ์

2.1 สถานการณ์ในอดีต

1. ปลูก พืช ผัก ไว้กินเอง โดยมีไม่กี่ชนิด ส่วนมากจะเป็นผักสวนครัว
2. พืช ผัก ที่ใช้ปลูกซื้อเมล็ดพันธุ์มาจากตลาด
3. มีพืชผักบางส่วนที่ปลูกขาย โดยตระเวนขายตามหมู่บ้าน

2.2 สถานการณ์ในปัจจุบัน

1. พืช ผัก ส่วนมากแจกจ่ายเป็นส่วนใหญ่
2. ทำการเกษตรตามแนวพระราชดำริ (พออยู่ พอกิน พอใช้)
3. ใช้แผงโซลาร์เซลล์ในการปล่อยน้ำ
4. ปลูกผักหวานในที่ร่ม มีการตอนกิ่งและมีการเพาะต้นกล้าจากเมล็ดเพื่อจำหน่าย
5. ผักหวานเป็นผักที่มีจุดเด่นที่สุดในหมู่บ้าน

3. ปัญหา/อุปสรรค

1. ขายพืช ผักไม่ได้ เพราะของตลาดมาเยอะ
2. ไม่มีตัวแทนคนกลางที่เชื่อมต่อในการขาย
3. ไม่มีการรวมกลุ่มอาชีพเดียวกันที่ชัดเจน
4. ประสบปัญหาเมื่อฝนตกไม่ตรงตามฤดูกาลขาดน้ำรดผัก
5. ผักปลอดสารพิษ มีลักษณะไม่สวยงามเหมือนผักที่วางขายตามท้องตลาด
6. ไม่มีหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือหรือช่วยประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านเกิดความสนใจ

7. การปลูกผักปลอดสารพิษเพื่อจำหน่ายดำเนินการไม่ต่อเนื่อง

4. การใช้ปุ๋ย

1. ปุ๋ยหมักชีวภาพ โดยใช้ ชี้ควาย ชีวูว์ นำมาผสมกับแกลบ
2. น้ำหมักจาก ผักสด เศษผัก เนื้อปลา ก้างปลา เนื้อไก่ กากน้ำตาล นำทั้งสองอย่างมาผสมกันแล้วหมักทิ้งไว้ในถัง

3. ปุ๋ยคอกที่ได้จากชีวูว์ ชี้ควายและชีหมู

5. หน่วยงานที่สนับสนุน

1. เทศบาลตำบลหนองตาต อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์
2. กรมพัฒนาที่ดิน จังหวัดบุรีรัมย์ ให้การสนับสนุนกากน้ำตาล

6. ความคาดหวังของกลุ่ม

1. มีการสร้างกลุ่มอาชีพและมีคนกลางในการซื้อขาย
2. มีแกนนำ ที่ชวนคิด ชวนทำ
3. มีตราที่เป็นสัญลักษณ์ของสินค้า
4. มีการบรรจุสินค้าที่น่าตื่นตาตื่นใจ มีความหลากหลาย
5. มีการสร้างคุณค่าให้กับสินค้า
6. มีการกระตุ้นให้คนหันมาบริโภคผักปลอดสารพิษเริ่มจากคนในหมู่บ้าน
7. มีผู้รับผิดชอบ มีแกนนำ เพื่อแบ่งหน้าที่การจัดการสิ่งต่างๆ ในหมู่บ้าน

นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์รายย่อยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่

- 1) กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์บ้านสำโรง หมู่ 3 ต.หนองตาต อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์ ซึ่งมีสมาชิกทั้งสิ้นจำนวน 14 ครัวเรือน ผลิตปุ๋ยอินทรีย์
- 2) กลุ่มปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ บ้านโคกด่าน หมู่ 18 ต.หนองตาต อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์ ซึ่งมีจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 10 ครัวเรือน ผลิตปุ๋ยอินทรีย์
- 3) กลุ่มเกษตรผสมผสานบ้านโนนสูง หมู่ 16 ต.หนองตาต อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์ จำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 14 ครัวเรือน ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ผง ผักกินใบ และ ข้าวอินทรีย์
- 4) กลุ่มทำนาเกษตรอินทรีย์บ้านโนนสมบูรณ์ หมู่ 11 ต.หนองตาต อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์ จำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 8 ครัวเรือน ผลิตข้าวอินทรีย์

5) กลุ่มการเกษตรครบวงจรบ้านสำโรง หมู่ 3 ต.หนองตาด อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์ มีจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 9 ครัวเรือน ทำเกษตรอินทรีย์

5) วิสาหกิจชุมชนปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ บ้านโคกด่าน หมู่ 18 ต.หนองตาด อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์ ผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด และ ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

6) วิสาหกิจชุมชนบัลลังก์ทอง หมู่ 6 ต.หนองตาด อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์ ผลิตปุ๋ยชีวภาพ

7) วิสาหกิจชุมชนสตรีสำโรงรุ่งเรือง หมู่ 21 ต.หนองตาด อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์ ผลิต ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดคุณภาพสูง

8) วิสาหกิจชุมชนปุ๋ยอินทรีย์บ้านสำโรง หมู่ 3 ต.หนองตาด อ.เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์ ผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด

กลุ่มเกษตรอินทรีย์เหล่านี้ยังไม่มีมารวมตัวกันเป็นกลุ่มสหกรณ์การเกษตรอินทรีย์เพื่อสร้างพลังในการธุรกิจ ทำให้เกิดปัญหาการดำเนินงานที่ไม่เอื้อต่อกัน การบริหารจัดการในส่วนของเทศบาลจึงเป็นการสร้างเครือข่ายของผู้ผลิตปุ๋ยกับผู้ปลูกผักปลอดสารพิษให้เป็นเครือข่ายในการบริหารจัดการแบบบูรณาการ และการสร้างเครือข่ายผู้บริโภคและผู้จำหน่ายผักปลอดสารพิษ